

PREDGOVOR

Monografija *Mađari u Vojvodini 1929—1941.* predstavlja nastavak obrade iste teme koja karakteriše raniju autorovu monografiju *Položaj Mađara u Vojvodini 1918—1929*, Novi Sad, 1981. Ovoga puta autor je imao drukčiji metodološki pristup, primarno je zahvaćena problematika vezana za društveno-politički i ekonomski položaj Mađara u Kraljevini Jugoslaviji s posebnim akcentom na područje sadašnje Vojvodine, gde su tada, kao i sada, Mađari živeli u najvećem broju. Zahvaćena su, naravno, i sva relevantna pitanja koja se odnose na osnovno i srednjoškolsko obrazovanje sa mađarskim nastavnim jezikom, kulturni život, književno stvaralaštvo, verska pitanja itd. U vezi sa tim pitanjima prezentovani su novi, po našem mišljenju, dragoceni podaci do kojih smo došli proučavanjem arhivskih fondova i drugih izvornih materijala u zemlji i inostranstvu.

Autor, međutim, nije imao ambicije da navedene aspekte iz manjinskog života Mađara obradi kompleksnije, jer predstavljaju predmet proučavanja u okvirima posebnih tema u dugoročnom naučnom planu Instituta za mađarski jezik i hungarološka istraživanja. Stoga je autor rešio da sva ta pitanja u ovoj monografiji ne tretira u posebnim glavama, nego samo da ih prati i objasni u onoj meri koliko su u funkciji tumačenja zbivanja na unutrašnjopolitičkoj sceni koja su ne malo uticala na položaj mađarske manjine u celini.

Malo je radova u našoj istoriografiji posvećenih životu Mađara u Kraljevini Jugoslaviji u periodu od zavođenja šestojanuarske diktature do 1941. godine. Izuzev jednog rada koji tretira pravni položaj mađarske manjine u staroj Jugoslaviji, u svetlu neispunjavanja Međunarodne konvencije o zaštiti manjina koja je potpisana 10. septembra 1919. u Sen Žermenu, evidentirano je još nekoliko radova manjeg obima koji, međutim, obrađuju samo neka parcijalna pitanja iz društveno-političkog i ekonomskog života Mađara za vreme diktature kralja Aleksandra.

Za obradu ove složene problematike sistematski smo pregledali i u radu se koristili fondovima iz Arhiva Jugoslavije (Beograd), Mađarskog zemaljskog arhiva (Budimpešta), Arhiva Vojvodine (Novi Sad), kao i vojvođanskih regionalnih arhiva.

Uz bogatu i raznovrsnu arhivsku gradu, vrlo dragocene podatke nam je pružila radnička i sindikalna štampa. Bile su nam veoma korisne i mnogobrojne vesti, članci i prilozi koje smo pronašli u građanskoj štampi na srpskohrvatskom, mađarskom i nemačkom jeziku.

Zahvaljujući kompleksnom istraživačkom radu, došli smo do prvorazrednih dokumenata koji se odnose na život Mađara u Kraljevini Jugoslaviji. Ovakav naučno-istraživački rad je bio neophodan da bi se u istorijskom kontinuitetu sagledali i naučno mogli obraditi osnovni tokovi istorijskih zbivanja i određene specifičnosti koje su bitno odredile položaj i život Mađara u Jugoslaviji u naznačenom periodu.

Pored sopstvenog naučno-istraživačkog rada, u obradi teme su nam dobro došli i već objavljena građa, kao i prilozi, članci, hronike i knjige u kojima se manje ili više dotiču ili zahvataju i problematika položaja Mađara u Jugoslaviji i učešće mađarskih radnika u revolucionarnom kao i reformističkom krilu radničkog pokreta. Ovde bismo posebno istakli zbor-

nike dokumenata prvenstveno o revolucionarnom ali i o reformističkom delu radničkog pokreta u Vojvodini — čiji je izbor sačinio i objašnjenja napisao dr Danilo Kecić. Isto tako su nam dobro došli i tomovi građe za istoriju radničkog pokreta u bivšem topolskom srezu (izbor i objašnjenja Karolja Brindze). Takođe su nam bile od velike koristi i hronike pojedinih mesta (Janoš Urban — Ada, Ljubomir Tabački — Kikinda, Milenko Beljanski — Sombor).

Od naučnih monografija koje su nabrojane u literaturi, najdragocnije podatke smo crpili iz radova autora Danila Kecića, Vuka Vinavera, Lasla Rehaka, Toše Stojkova i Ranka Končara.

Koristimo se ujedno prilikom da zahvalimo recenzentima rada dr Danilu Keciću i dr Laslu Rehaku, koji su svojim stručnim savetima mnogo pomogli autoru. Isto tako zahvaljujemo i saradniku naše ustanove Milanu Drči za svestrano angažovanje oko štampanja knjige, profesoru Milenku Fundurulji i Mariji Milenković za stručno i savesno obavljene rad. I na kraju zahvaljujemo još i Interesnoj zajednici za naučni rad Vojvodine, koja je dodeljivanjem finansijskih sredstava omogućila štampanje ovog rukopisa.

Autor